

KARYS

Eina syki savaitėje.

Kaina: 3 mėn. 15 auks.,
6 mėn. 30 auks., 12 mėn.
50 auks. Atskiri numeriai
1 auks. 50 skatikų.

Adresas: Kaunas, Lai-
svės Alėja 12 Nr. «Kario»
Redakcija. Telef. 90 Nr.

9 (145) Nr.

Kaunas, 1922 m. kovo mėn. 2 diena.

IV metai.

Lenkija, mūsų lenkai ir mes.

Mūsų ginčo su Lenkija padėtis verčia mus laikyti daug kariuomenės; dėl tos pat priežasties negalime atsidėti krašto atstatymo ir kultūros darbui. Taigi mūsų lenkų klausimas tebėra spirginantis dienos klausimas.

Niekam, tur būt, ne paslaptis, kad didžiausia kliūtis tam klausimui teigiamai išspręsti yra Lietuvos lenkiškasis ir sulenkėjusis gaivalas, kuris iš seno ir ligi šiol nėra išmokęs valstybiniai galvoti ir į mūsų krašto reikalus dar tebežiūri kaip į svetimus. Tasai gaivalas, sudarydamas dažniausiai mūsų krašto diduomenę, pačioje pradžioje pasireiškusio lietuvių tautinio auginimo, stoji tam atgimimui į opoziciją. Juk ir jaunesnieji mūsų gerai atmena «litvomanų» pravardžiavimą, kuriuo minėtas gaivalas teikėsi „pagerbti“ lietuvių tautinio judėjimo atstovus. Aišku savaime, kad tasai judėjimas iš lenkiškojo bei sulenkėjusio Lietuvos elemento mažiausios, tiek moralės, tiek materialės pasipirties nematė. Dar daugiau, iš to gaivalo tokios pasipirties nematė ir bendrai mūsų krašto visuomenės organizacijos ir įstaigos, išskyrus tas, kurios varė šalies lenkinimo darbą arba kurios jungė tajį šalies elementą. Atvirkščiai, Varšuvos dalykams tas elementas rodė labai gyvo ir apčiuopiamo priėjimo ir pasipirties. Tai — prieškarinių mūsų santykių su lenkiškuoju Lietuvos elementu bruožai. Karo metu tie santykiai gal tik tiek tepakitėjo, kad žymi krašto diduomenės — taigi ir lenkiškojo elemento — dalis apleido šalį, pasitraukdami Rusijos gilumon. Likusieji tačiau liko ištikimi savo dvasios tėvynei Lenkijai.

1918 metai. Pradėjus gesti didžiojo karo gaisrų pašvaistėms, ima reikštis Nepriklausomos Lietuvos Valstybės aušros žymės. Kaip sutinka tas žymes Lenkija ir Lietuvos lenkiškasis gaivalas?

Lenkija sutinka tą reiškinį neigiamai. Ir jos elgesys suprantamas. Jai Lietuva reikalinga kaip duoniniga šalis, kur galima kolonizuoti Lenkijos piliečių perteklių, ir kelias į jūres. Apie tai Lenkija, neslėpdama ir nesidrovėdama, atvirai ir aiškiai sakė tiek savo laikraščiuose, tiek atskirose brošūrose. Dar daugiau, Lenkija taip pat atvirai pasisakė ne tik dėl Lietuvos, bet ir dėl vadinamųjų «Infantų», vadinasi, dėl Latvijos. Apie Liepojų kalbėjo ir kartais ligi šiol tebekalba, kaip apie savo pirmaeilį uostą. Tai tokie Lenkijos norai ir siekiniai, kurie, sakau, yra suprantami. Juk jei atskiri žmonės yra egoistai, savymeiliai, tai juo didesni egoistai yra valstybės. Nebuvo juk jokio pagrindo laukti iš Lenkijos riteringumo, geros širdies prie Lietuvos, kuri jai, prasidėjus lietuvių tautiniam atgimimui, buvo nelyginant spalvis akyje. O Lietuvai, turint prieš save tokį aiškiai priešingą sau Lenkijos nusistatymą, pasiliko tikrai, vadovaujantis savo tautos ir savo krašto

išsaugojimo jausmu ir mintimi pradėti griežtą, kad ir ramią kovą su tuo nusistatymu.

O Lietuvos lenkiškasis gaivalas — kaip jis sutiko žinią apie Lietuvos Valstybės savarankiškumo aušros patekėjimą? Ar kur nors prisidėjo prie tos sunkios naštos pakėlimo? Ne, jis tą žinią sutiko neigiamai, naštos netik nepadėjo kelti, bet dar visu kuo galėjo prisidėti prie to, kad tą našta dar labiau pasunkinus. Juk užtenka pažvelgti į jų anų laikų spaudą — ar rasime ten bent vieną prielankų tai idejai, tam darbui žodelį? Ne, rasime tik vien ūjimus. Dar daugiau — tasai Lietuvos lenkiškasis elementas susiorganizavo į P. O. W. ir O. S. N.*) organizacijas, kad ginklu atimtu jaunam Lietuvos Valstybės kūnui gyvybę ir Lietuvą prijungtų prie Lenkijos. Laimė, kad Lietuvos Valstybės atatinamoms įstaigoms pavyko tuomet susekti tų organizacijų veikimą ir jas laiku likviduoti. Tada buvo suimti ir teismo nuteisti kalėti tarp kitų Jonas Niekraš, Jonas Konstantynovič, Lukaševič ir kiti. Ejusis Kaune Lietuvos lenkų laikraštis «Goniec Kowieński» (vėliau tas pats «Gazeta Kowieńska», «Ziemia Kowieńska», ir «Dziennik Kowieński» ir dabar «Dzień Kowieński») apie Lietuvos Valstybę rašydavo arba neigiamai, arba dažniausiai, visai nieko apie ją nerašydavo, ignoravo, taip kad paėmęs tą laikraštį iš turinio negalėjai nė pamanyti, kad jis būtų leidžiamas Kaune. Visos žinios ir visi straipsniai lieté tik Lenkiją ir šiek tiek kitus kraštus. Lietuva tam laikraščiu, matyt, buvo išbraukta iš gyvųjų skaičiaus. Kas teisybė, tai ir bendrai tame laikrašty nedaug straipsnių, o visas jis buvo pilnas perspausdinimų iš Lenkijos laikraščių.

Geriausiam atvejį tasai Lietuvos Valstybės lenkiškasis elementas buvo pasingas, bet ir tai visados nepatenkintas, visados urzgiantis, visados viską, kas lietuviška, pašiepiantis, peikiantis ir t. t. Taigi nieko stebėtino, jei net ramūs, toleringi, taikūs ir dargi kartais leidžiantieji sau ant sprando lipti lietuviai parodydavo savo neprielankumo ar neapykantos lenkams. Ir reikia vis dėlto pabrėžti, kad ir prie tokių sąlygų vienas kitas iš lietuvių vis tik įspėdavo savo brolius napsiduoti neapykantos jausmui, vengti išsišokimų, ekscesų. Reikia čia pat pridurti, jog atsirasdavo ir Lietuvos lenkų, kurie, supratę, kurios šalies jie piliečiai patys prisidėjo prie Lietuvos Valstybės rūmo statymo. Mes, kariai, keletą tokių pažinome fronte. Taip, pavyzdžiui, Panevėžio bataliono (vėliau 4 p. p.) kariai labai gerai atsimenta savo ištikimą kovos draugą, kunigaiškį Tada Puzyno. Tur būt, ir jis negali pasiskusti, kad kas nors minėtos dalies karių būtų jį įžeidęs, ar nekentęs dėl jo lenkiškumo, dėl jo lenkų kalbos. Jis nemokėjo kalbėti lietuviškai — lietuviai, kurie mokėjo, kalbėjo su juo lenkiškai. Ir kad visi Lietuvos lenkai būtų buvę ištikimais savo šalies piliečiais, tai argi bū-

*) Polska Organizacja Wojskowa ir Organizacja Strzelców Nadziemskich.

ly galėjęs kilti ir tiek sunkumų sukelti patsai vadinas lenkiškas klausimas.

Susilaukėme 1922 metų. Šventėme Nepriklausomos Lietuvos ketverių metų sukaktuves. Kokioje gi padėty nauji metai užtiko tą įsietrijusį mūsų Tėvynės sopulį — lenkiškąjį klausimą ir ar įvyko kokių atmainų mūsų santykiuose su lenkais.

Klausimas vis dar neišspręstas. Labiau gal dar susinarpliojęs, negu pirma. Žengta įvairiais keliais, bet, matyt tikslo nepasiekta: Vilnių ir Vilniją vis dar tebevaldo svetimieji, arba, tikriau sakant, svetimiems padedant, savieji išgamos: panevėžietis Maištavičius ir jo bendrija.

Tos maištininko Maištavičiaus bendrijos darbų ir santykių su lietuviais pobūdį geriausia charakterizuoja jo pastarieji pasielgimai. Visų atminty gyvai dar įsispaudęs tebetūno Vilnijos lietuvių vadų areštas, vėliau jų kaltinimų ieškojimas, jų nesuradimas ir galop, žiaurus ištrėmimas, atskiriant tėvus nuo savo šeimų ir paliekant tas šeimas nežinioje ir abejonėse dėl savo tėvų likimo ir padėties. Ar tas ir panašūs maištininkų Maištavičių elgimasis su lietuviais gali prisidėti prie santykių aštrumo panaikimo ir prie tų santykių pagerinimo. Aišku visiems, kad ne.

O ką naujo atnešė mums tie 1922 metai mūsų santykiuose su Kaunijos lenkais? Ar jiems Lietuva vis dar tebeatrodo, kaip prieš tai, kaž kokia svetima ir priešinga šalimi, kurioje jiems teko dėl nežinomojo likimo surėdymo gyventi ir turtus valdyti? Ar vis dar jie, pasilikdami kūnu Lietuvoje tebegyvena savo siela, mintimis, pajautimais Lenkijoje?

Sprendžiant apie tai iš Kaunijos lenkų laikraščio, aukščiau minėto «Dzień Kowieński», atrodo lyg būtų juose įvykę kai kurių atmainų, palyginant su 1918, 1919, 1920 metais. Pirma jie negalėdavo daleisti minties, kad galėtų pasaulį savaimingai egzistuoti Lietuvos valstybė; Lietuva jiems buvo įmanoma tik kaip Lenkijos provincija, jos dalis. Dabar «Dzień Kowieński» veik kiekvienam numery talpina straipsnius, kur rimtai gvildenami Lietuvos reikalai pabrėžiant Lietuvos savarankiškumo mintį. Tiesa, ir dabar kiekvienas numeris vis ką nors prikiša lietuviams. Anot tų prikišimų, dėl lietuvių Lietuvos lenkai negalėję dalyvauti (?) Lietuvos valstybingumo atstatyme, nežiūrint to, kad jie nuoširdžiai tą kraštą mylį ir per ištiesą kartų eilę tą

meilę rodę*) Nors čia pat per kelius numerius, reikšdami didžiausios gėdulos ir užuojautos dėl a. a. mirusių kalėjime Jono Niekrašo ir Jono Konstantynovičo, pritaria tų pastarųjų Lietuvos žudymo darbams. Apie mirusius arba gerai, arba nieko — tokį paprotį paliko mums dar rymiečiai. Ir mes, kaip ir visa Lietuvos spauda, apie tuos žmones nieko blogo nerašytumėm, jei «Dzień Kowieński», dėdamasis ištikimu ir rūpestingu Lietuvos valstybės piliečiu, to klausimo nebūtų pakėles. Šiaip ar taip minėti nabašninkai buvo priešingi Lietuvos valstybės nepriklausomybei ir buvo pradėję ginklu tąją nepriklausomybę griauti, kad Lietuvos kraštą tuo būdu prijungus prie Lenkijos. Taigi «Dzień Kowieński», solidarizuodamasis su jais, siekia arba bent širdies gilumoje trokšta to paties. Užtat, kad ir gražiai 38 «D. K.» n-ry rašoma apie 16 vasario šventę, tai vis dėlto mažai tėra pagrindo tikėti to rašymo nuoširdumui. Nors lietuviams būtų labai malonu jausti, kad iš tikrųjų «šalies lenkai gyventojai drauge su kitomis joje gyvenančiomis tautomis su džiaugsmu mano apie dieną, kada caro nelaisvės rėtėžiai nukrito nuo gimtosios žemės ir kada švystelėjo laisvės viltis». Juk lietuvių viena mintis, vienas tik siekis sujungti į vieną šeimą visus krašto gyventojus, atstatant Lietuvos valstybingumo ryšius.

Bet vis dėlto dabartinis «Dzień Kowieński», būdamas Lietuvos lenkų visuomenės atvaizdu, kaip jau buvo minėta, kartais rodo visai rimto ir, berods, nuoširdaus ir prijaučiančio susirūpinimo Lietuvos ir net lietuvių reikalais. Tokius straipsnius, kaip «Biudžet Litwy w 1921 roku» (42 Nr.), «Sejm Wileński» (44 Nr.), «Uniwersytet Litewski» (41 Nr.) ir kai kuriuos kitus, berods, gali rašyti tik žmonės, nuoširdžiai susirūpinę savo valstybės išsaugojimu ir klestėjimu. Ne be to, žinoma, kad ir šitie straipsniai vienur, kitur lietuvių nebūt užkabinę. Bet tiek to.

Mums svarbus yra to reiškinio pagrindas. Jei mes neklystame, tai Lietuvos lenkai ima mesti savo varšuviškas aspiracijas ir ima jau susigyventi su tuo, kad jie yra ne Lenkijos, o Lietuvos piliečiai. Ir darydami iš to logingas išvadas, pradeda rūpintis savo tikrosios Tėvynės Lietuvos reikalais ir ateitimi. Norėtusi tikėti, kad neklystame.

*) Žiūr. «Dz. Kow.» 20 Nr. š. m.

Mano etiudai.

Žilė.

Ir dabar, jau paskutines dienas baigdama, ji tebėra aukšta, tiesi. Veidas gelsvai — baltas, jo bruožai ryškūs, žymūs. Lūpos plonos, nuolat suspaustos. Plaukai žili, dantys ilgi geltoni, rankos išpūstom mėlynom gyslom apraižytos irgi baltos. Net akys iš tos balkšvos pasidare. Ji kalba kaip riešutį kremta — stačiai, skambiai, aiškiai.

Kas ten tarp žalių krūmokščių buluoja? Ar tai vėjo nulaužto medžio stuobrys? Ne, tai ji, balta aukšta, tiesi gan drąsiai žengia. Jos šviesiai pilkos sermėgos skverno stipriai įsikibęs, savo smulkais žingsneliais, greta jos didelių žingsnių, berniukštis dzibena. Jam vis įdomu pasidairyti kas aplinkui, senutė gi taip greit skuodžia. Jis atsigrįžta ir bėga skersom kol kojitės nesusipina. Tuomet laisvos rankutės delnuku knebteri purion miško žemėn. Tylom atsikelia pasiveja senutė, kimba į skverną ir vėl dzibena.

Karnon įsukus sausų žagarų didžiausį glėbį, Žilė spėriai žengia namo, kadangi saulutė smulkiais lašais tarp medžių liemenų išsitraiškius arti sėdimo.

Lyg žilos senovės, laukų ir mišku gyventojai, biblijos senumo našta prislėgta kaip savo delno raukšles takus pažindama tiesia jais namo. Našta sunki, veržia našta pečius, bet ji metodingai, tik kaip šimtamečiai žmonės moka, žengia ir žengia sklisdama tankias krūmų šakas. Berniukas tik retkarčiais tylom žvilgteri į jos, kaip ir amžinai sustingusį veidą ir vėl smulkiai dzibena. Didelis, pasakose minimas, akmuo pasliukai įdubęs juodžemin pasitaikė pakeliui ir Žilė lygiu žingsniu išreto prieina, prišlina savo kietą kūną prie kieto akmenio, nė naštos nuo yečių nenuėmus, giliai-giliai atsidadu, atmeta užpakalin galvą, primerkia įdubusiks dideles akis ir be judesio lieka sėdėti. Tarytum paskutinės pajėgos ją apleido: apatinė lūpa atvėpo, rankos — pagaliai bejėgiai nusvyro, rodos, šmešters vėjelis ir ji, kaip nestiprai sienos atremtas puvėklis taip kaip sėdi grius ir nebeprisikels. Mirtinis nuovargis, sunkioji užuomarša apsėdo ją.

Jos globoje augęs nevaikiškai tylus berniukas išpradžių bailiai — domiai žvalgė į jos, kaukei panašų veidą, paskui silpnai suinkštė:

— Senut-e. Aš valgyt nori-u.—

— Gerai. Einam — visai be jausmo savo sausai skambiu balsu tarė Žilė.

Lietuviai, be abejonės. išbiestomis rankomis sutiktų savo valstybės vienatinę tautą, kuri atkakliai ligi šiol negalėjo susitaikinti su mintimi, kad Lietuvos kraštas yra visai atskiras kraštas, o ne Lenkijos dalis.

Jei tas įvyktų su visais Lietuvos lenkais, tai tuomet savaimė išnyktų ir visas tas gana įkyrėjusis lenkiškas klausimas. Išnykus tam barjerui, kliudančiam susikalbėti su Lenkija, lengva būtų išrišti ir mūsų lenkų sienų klausimą.

J. U.

Iš nematomo pasaulio.

(Tęsinys).

Dar prieš Kristų vienas mokslininkas nurodė, kad pelkėtose vietose yra daugybė paprasta akimi nematomų mažų gyvulėlių, kurie oru pereina į žmones ir sukelia juose sunkias ligas (šiais laikais mes jau žinome, kad pelkėse veisiasi ypatingos rūšies uodai, kurie įkandę žmogų gali įleisti jam į kraują vadinamojo pelkinio drugio mikroorganizmą). Mokslininkų spėliojimai pasiliko spėliojimais, nes mūsų akys jau sunkiai žiūri niežų erkę, prieš kurią bakterijos, tai kaip mažytės peliukės prieš dramblių; reikia žinoti, kad bakterijų ilgis matuojamas tūkstantinėmis milimetro dalimis arba mikronais (paprastai nuo 1 ligi keleto mikronų), o jų stovis tik dešimtomis mikronų dalimis. Nesant tam tikrų prietaisų šito pasaulio paslaptys ilgus amžius buvo nežinomos.

Ką gi žmonės, plačios minios? Linę žiūrėd į visa, kas tik jiems nesuprantama, kaip į ką tai stebuklinga, kokių tai viršgamtinių būtybių darbą, žmonės aiškino stautusios senovės ypač viduramžyje įvairių ligų epidemijas Dievo rykšte, paslūsta jiems už nuodėmes. Kas gi reikia daryti, jeigu Dievas baudžia? Kuo gausingiausiomis miniomis rinktis bažnyčiose, eiti į šventas vietas ir prašyti Dievą nukreipti nuo žmonių tą rykštę. Taip ir darydavo, ir kas gi išėdavo? Susitelkdami vienoje vietoje žmonės tik dar lengviau perduodavo vienas kitam ligos bakterijas ir epidemija užuot nykusį tik dar greičiau plėtojosi, pereidavo iš miesto miestan, iš krašto kraštan ir nekartą aplankė net visus Europos

kampus. Švystels žvaigždėto dangaus tamsumoje šviesus meteoras, pasirodys kur nors danguje užklydusi iš beribių dausų gražuolė - kometa ir jau žmonių minios plaukia bažnyčiosna ir prašo Dievo nukreipti nuo žemės tą kometą, kurią jie laiko visokių ligų ir kitų nelaimių nešėja.

Suprantama, kad toks žmonių susitelkimas labai lengvai galėdavo duoti epidemijos, t. y. masinių susirgimų, pradžių. Ir ištikrųjų, viduramžyje, kada visa, kas tik žmogaus kūnui dera, buvo laikoma kuo tai nuodėmingu, dvasiai pragaištingu, visa gi, kas tik ji vargina — išganingu, kada miestai su jų be galo slauromis gatvėmis, į kurias retai tepažvelgdavo saulės spinduliai, su jų visai nesutvarkytu nešvarumų pašalinimu ir gero vandens patiekimu, buvo purki dirva įvairių ligų bakterijoms veistis, kada žmonės vieton valyti nuo kėmų ir gatvių šluokšlynus, pravesti vandenį iš gal būt greta esančio kalnų šaltinio ir atskirti nuo sveikųjų jau susirgusius ligonius, rinkdavosi į maldos namus ir vargindami save pasninkais ir nemiegu prašydavo Dievo jų nebausti — šiais laikais įvairių ligų epidemijos kaip tik ir labiausiai slausdavo, joms kelią dar palengvindavo nuolatiniai tų laikų karai (visi jau žinome, kad karas duoda geras sąlygas ligoms platintis). Gama bus paminėjus garsų viduramžyje marą, kuris nekartą buvo apsilankęs iš Azijos į Europą ir nunešė su savim į kapus milijonus žmonių; dar ir šiandien maldose prašoma Dievo „išgelbėk mus nuo maro“. Tiesa, nuo XVIII šimtmečio maras Europoje nesirodo, bet tik todėl, kad surasta tos ligos priežastis ir yra žinomi būdai su ja kovoti.

Bundant vis žmogaus minčiai iš to amžių sandulio, į kurį buvo ją nugramzdinę viduramžio neva mokslininkai, vadinamieji scholastikai, ir gimsta nieku nesulaikomam žmogaus norui išaiškinti pagaliau jam nesuprantamus gamtos reiškinius, išaiškinti paprastu tyrimo, eksperimento keliu, o ne iš žodžių suraisgytomis gudrybėmis, pavyko ir į tą paslaptinę mikroorganizmų pasaulį mesti šviesos spindulėlį. Jau XVII amžiuje vienas jezuitas pasidirdinęs padidinanąjį stiklą, žiūrėjo pūvančioje mėsoje, piene, sūryje mažus „kirminukus“; kadangi jo stiklas tegalėjo šiek tiek padidinti, tai žinoma nedaug jam ir pasisekė pamatyti. Daug toliau jau nužengė kitas

Paklonės. Tvorų - tvoros skyria daržų lopus. Žilė lengvai kelia koją per žemesnę tvorą. Žengia peržengia ir vienodu žingsniu eina toliau. Berniukas likęs pats sau lipti kol persirita per tvorą pasilieka nuo Žilės ir zirzia:—Senut, palauk, bi-ja-u.—

Gale sodžiaus tolokai nuo kelių trobesių molio krėsta sodelio paunksnel prisigūžus gritelė, kieme sena kriaušė, prie gritelės durų, švelniai nudilinti bežargant juos, akmenys. Sunkiai nuo žilės pečių krinta žabai į priemenės grindis. Krikštasuolėje aukštai, paluby kybo didelė iš medžio išspiaustyta Mūka. Berniukas-našlaitis, jo akytėm merkiantis, mieguistas, aplėpęs buvo išneštas į apytamsią kamara. Virto vaikiukštis džiuvusiom mėtom kvepiančian patalan ir nugrimzdo į medų - miegą. Ilgai Žilė poterius varstė, ilgai dūsavo, sausai skambiu savo šnabzdėsiu kamara pripildydama. Tik kaž kur toli, toli užgiedojus gaidžiui ji išlėto ištiesė savo baltą, kietą kūną lovoje. Įkaitęs gulėjo berniukas ir sapnupse šypsojosi.

niukas iš miegų judėti. Žilė vis nejuda. Pratrėnys užmiegotas akytes, atskleides susivėlusius plaukučius berniukas nustebo radęs bemiegančią senutę.

— Senut, senut!—šaukė jis.

Žilė tylėjo. Amžinai užmerktos akys, amžinai sustingę rankos.

— Se-nu-ut! Se-nu-ut!—sukliko jis ir jam nežinomo šalto išgasčio pagriebtas išvirto laukan, kur džiugiai žaidė kaitrūs saulės spinduliai. Taip ir liko nevisai primerktos jos didelės akys, tarytum iš anapus ji tyliai sau žiūrėjo.

Linksmi jaunimas giedojo šventas giesmes, linksmi tarškėjo gramteliai ir akmenukai į mažai apdirbtų lentų skubiai sukalto grabo viršū, kur vaškinės žvakės lašais buvo išlašintas kryžius.

Paskutinius skubius poterius klūpantiems žmonėms, kaip beržo lapuos vėjui, tyliai šnarant, berniukas Žilės globoje išmokes kaž kokią senio niura ir neaiškia šypsena veide, apgaulingai silpnai plastančią plaštakę siekė pagauti.

Ji skrido tolyn, berniukas, jo ypatingos šypsenos nušviestu veidu viską pamiršęs sekė ją.

Brundalas.

Brėško. Šiuo metu ji kas rytas keldavosi. Šiandien gi miega. Saulė kilo. Pusryčiai. Pradėjo ir ber-

to paties šimtmečio olandų mokslininkas Levenhukas; jo stiklai, kuriuos jis irgi patsai darydavo, padidindavo ligi 270 kartų; su jų pagalba jis įžiūrėjo kraujuje rutulėlius, gyvulių sėkloje mikliai plaukiojančius gyvulėlius, vadinamus spermatozoidais, nuo dantų nukrapštytoje medžiagoje įvairius judančius ir nejudančius sutvėrimus. Levenhukas tarytum pravėrė duris į tą paslaptinę pasaulį ir visi gamtos tyrinėtojai nepaprastu atkaklumu ėmėsi ieškoti vis naujų ir naujų to pasaulio gyventojų. Išstobūlinus padidinančią įrankį — mikroskopą iš tikrųjų pavyko surasti labai daug įvairių mikroorganizmų. Bet pamačius tą ar kitą mikroorganizmą pro padidinančią stiklą, susipažinus su jo forma, didumu, paslankumu, t. y. paviršutinėmis jo ypatybėmis, dar nereikia visapusiai mikroorganizmas pažinti. Koks vaidmuo tenka mikroorganizmams valdinti gamtoje — šito klausimo XVII ir XVIII šimtmečio mokslininkams nepavyko išrišti, nors paviršutiniai jau su daugybe mikrobu buvo susipažinta. Buvo manoma, kad mikrobai gali judėti neturėdami tam skirtų organų, kad jie gali veikti iš toli, kad jie net ugnyje nežūsta, kad jie numirę vėl atgimsta ir tt. Žodžiu sakant, tikrus mokslo išradimus papildė nieku nesulaikoma vaidentuvė ir mikroorganizmų pasaulis kad ir buvo jau matomas, bet vis dar galutinai neaiškus ir paslaptingas.

Tik XIX šimtmetyje prancūzų mokslininkas Pasteris (gimė 1822 m.) išrišo tą amžių klausimą. Apie jo darbus pakalbėsime kitą kartą. J. B.

Kitų valstybių armijos.

Prancūzija.

Naujai susidariusiame Puankare kabinete Krašto Apsaugos Ministerio portfelį gavo M. Maginot.

Naujasis Krašto Apsaugos Ministeris gimęs 17-2 1877 m. Jis yra kairiųjų respublikos demokratų grupės.

Pasaulinio karo metu jis pastoj kariusiūnėn savanoriu ir kautynėse buvo sunkiai sužeistas. Už savo atsižymėjimus tarnyboje jis gavo karo medalį ir Garbės Legiono ordeną.

Permainos Aukštesnioje Karo Vadyboje.

Generalio Štabo Viršininkas generolas Petain paskirtas Generaliu Armijos Inspektoriu.

Ši vieta buvo jau prieš karą, bet ilgą laiką buvo neužimta.

Generalio Armijos Inspektoriaus pareigos apibūdinamos sekančiais dėsniais.

1. Generalis Armijos Inspektorius, jis ir karo Tarybos vice pirmininkas, o karo laiku armijos vadas.

2. Generalis Armijos Inspektorius yra technikos ministerio patarėjas visuose klausimuose, kurie liečia karo prisirengimo ir karo tarnybos atlikimą.

3. Generalis Armijos Inspektorius turi teisę visomet inspektuoti visas kariuomenės dalis. Be to, jis teikia savo išvadas del organizacijos, apmokymo ir mobilizacijos, kaipo jo inspektavimo rezultatus. Kai kuriuose atsitikimuose Generalis Armijos inspektorius gauna iš Krašto Apsaugos Ministerio specialius uždavinius, kurie liečia Krašto Apsaugos Ministeriją.

4. Generalis Armijos Inspektorius yra svarbiausias autoritetas tarp Aukštesnios Karo Tarybos narių ir generalių inspektorių įvairių atskirų kariuomenės dalių ir betarpiškai priima tų asmenų pranešimus.

Jis betarpiškai daro pranešimą Krašto Apsaugos Ministeriui apie paskyrimus ir suskirstymus aukštesniosios vyresnybės karo ir taikos laiku. Generalis Armijos Inspektorius daro savo nuožiūra inspektoringus apžiūrus, apklausimus, paaukština tarnyboje ir teikia dovanas Aukščiausios Karo Tarybos nariams ir generaliams įvairios kariuomenės ir tarnybos rūšies inspektoriams. Generalis Inspektorius turi teisę sušaukti savo nuožiūra Aukščiausiąją Karo Tarybą, kada ras reikalingu. Jis pirmininkauja paruošiamiems ir plenariniams posėdžiams. Jis betarpiškai daro pranešimą ministeriui klausimais, kurie liečia aukštesniuosius karo narius.

5. Generalis Armijos Inspektorius duoda direktivas Generaliam Štabui ir savo nurodymus Generalio Štabo viršininkui. Iš kitos pusės, Generalio Štabo Viršininkas atiduoda Generalio Armijos Inspektoriaus nuožiūrai visus liečiančius organizaciją, apmokymą ir mobilizaciją klausimus.

Visi raštai, Krašto Apsaugos Ministerio pasirašomieji, tvirtinami Generalio Armijos Inspektoriaus parašu. Pastarasis kviečiama pasitarti su Krašto Apsaugos Ministeriu del bėgamųjų darbų visose Krašto Apsaugos Ministerijos dalyse, be klausimų, liečiančių Generalį Štabą.

6. Generalis Armijos Inspektorius dalyvauja taipogi Krašto Apsaugos Aukščiausios Tarybos posėdžiuose ir pirmininkauja aukštesnėms Krašto Apsaugos komisijoms. (Aukštesnioji komisija gelžkelių klausimams, aukštesnioji komisija prancūzų teritorijos ir kolonijų pakraščių apdraudimo nuo pavojaus klausimams, komisija, redaguojanti įsakymus kariuomenei).

Generalis Armijos Inspektorius prižiūri, kad karo organizacijos darbas eitų nuolat ir sėkmingai tiek taikos, tiek mobilizacijos metu.

Tyrinėjimai bevielio telefono naudojimo Prancūzų gelžkeliuose.

Visuomenės darbų ministeriui įsakius, gelžkelių viršininkas renka medžiagą dėl nesena įvykusių tyrinėjimų įsteigti bevielio telegrafo ryšiui tarp dviejų judančių traukinių ir, einančiu traukiniu ir stoties.

Tyrinėjimai buvo daromi šiaurės gelžkelių tinkle „Bourget-Triage“ stotyje. Buvo pasiekta, kad judėjimo viršininkas galėtų duoti įsakymus gelžkelio postams ir stočių rajonams už 400 metrų aplink, aparatu, susidedančiu iš rejos, įdėtos į rėmą, perdavėjo, geležinės lazdelės, kuri įkasama į žemę, ir mikrofono (6 kilo svorio).

Kiti tyrinėjimai buvo daromi tarp gelžkelio stoties ir traukinio, einančio greičiu 50 verstų per valandą. Šie tyrinėjimai davė teigiamus rezultatus perduodant įsakymus, nežiūrint judėjimo greičio. Kalba buvo vedama ilgą laiką traukiniui einant 17 kilometrų tarp stočių. Šie tyrinėjimai buvo daromi lempučių pavidalo įtaisais 3 elektrodų jėgos su perdavėju ir priėmėju der perdavimo ir priėmimo kalbos ir atvirkščiai.

Anglija.

Naujas orlaivis pritaikintas judėjimui žemėje ir vandenyje.

Mr. C. R. Taviey išdirbtas naujas orlaivis; jam pasisekė nugalėti visus sausumos ir vandeninių orlaivių netobulumus.

Šis aparatas aprūpintas įtaisais su tekinais, ir tokiu būdu jis gali kilti ir leistis nuo kiekvieno aerodromo ir pakraščio.

Tekiniai pritaikomi taip, kad nekliudytų kilmui ir nusileidimui iš vandens.

Vokietija.

Vokiečių profesorius Hugo Junken nusprendė, kad lig tik Vokietijai bus duota teisė statyti orlaivius, reikia pradėti statyti naują grandiozinį monoplaną, susidedantį tik iš metalo. Jo sparnai bus ilgumo 80 metrų. Motoras turės 1000 H. P. pajėgų. Viso motorų bus 4. Orlaivio svoris 50 tonų.

Šis aparatas turės įtaisus, leidžiančius leistis ir kilti iš vandens.

Belgija.

Patrankos, šaunančios be atatrakos ir dvigubu pirmutinio greitumo greitumu.

Vasario mėn. 6 ir 7 d. buvo daromi tyrinėjimai viename iš Liež tvirtovės fortų prancūzų leitenanto Delemare—Mase išradimo, kuris duoda galimybės dvigubai padidinti svaidimo ir kulų pirmutinį lekimo greitumą.

Šį patentą paėmė belgų valdžia. Išradėjas tvirtina, kad jo išradimas duosiąs galimybę šauti iš 75 mm. patrankos pirmuoju greitumu 1000 metr. vietoje buvusių 530 metrų. Be to, jo išradimas duoda galimybę šaudyti be atatrakos, kas sumažins patrankos svorį vienu trečdaliu.

B. Brofeldtas.

Nansenas apie Rusus.

Rusų laikraščio «Novyj Put» 313 numeryje įdėtas įdomus Nanseno pasikalbėjimas su Kopenhagos „Politiken“ bendradarbiu p. Ankeru. Didysis tyrinėtojas ir filantropas trumpai nupasakojo savo galutinas pažiūras į Rusų badą ir į Europos vaidmenį tame dalyke.

— Man rodos, — pasakė Nansenas, — kad Europa pradeda kitaip žiūrėti į Rusijos badą. Piktai tik, kad vėlu. Kad tą pagalbą būčiau gavęs anksčiau, rugšėjo mėnesį, kada aš jos prašiau, kada Rusijos upės dar nebuvo užšalusios — keli milijonai žmonių gyvybių būtų buvę išgelbėti.

— Kiek žmonių badauja?

— Tai galima spręsti apytikriai. Vienoje tik Volgos apylinkėje apie 22 milijonų žmonių, Krime ir juodųjų jūrų rajone apie 5 milijonus. O iš viso apie 27 milijonus žmonių, iš kurių 12 milijonai mirė mirties bausmei, jei neateis kokio pagalba. Kiti — vis bado aukos.

— Ar ateis pagalba?

— Jei mes lauksime generalės konferencijos Genovoj, kur politikai pradės pleplėti taip, kaip plepėjo Paryžiuje ir Briusely — tik plepēt, plepēt, plepēt, tai mes, iš tikrųjų, pasivėlinsime. Grūdai pavyks užpirti tik kovo mėnesyje, ir kai juos atveš iš karto, uostai bus grūste užgrūsti, geležinkeliai užgrūdyti, prasidės netvarka. Reikia siųsti badaujantiems rajonams grūdus įvairiais būdais — geležkeliais, arkliais, kupranugariais, automobiliais. Viskas, ko mums reikia, galima užpirti Bulgarijose, Lenkuose, Rumunuose, pakraščio valstybėse — kad tik pinigai būtų. Bet kiekviena valanda brangi, ir laikas jau nustoti plepėjus. Už 20 danų kronų mes gelbime žmogaus gyvybę.

Bet to maža. Reikia ir avių arkliams. Didžiausią būsimajam pasėliui pavyo sudaro toji aplinkybė, kad ir arkliai dvesia. Viename apskrityje, kur būvau atsilankęs, kame paprastai buvo priskaitoma į 17.000 arklių, jų pasiliko tik 300.

— Ar esat įsitikinę, kad viskas atiduodama tiems, kam buvo skirta?

Čia Nansenui teko šimtąjį kartą kalbėti dėl tos vaikščiojamos paskalos.

— Tuo tarpu kelyje nėra prapuolęs nė vienas transportas. Žinoma, Rusuose, kaip ir visame pasaulyje, atsitinka vogimų geležkeliose, bet tuo tarpu tokiu būdu yra prapuolę tik nuo vieno iki pusės procento, t. y. mažiau, negu prapuola kituose kraštuose. O kvakerai, kurie jau ne pirmą šimtmetį kovoja su pasaulio skurdu, dabar, padirbėję metus Rusuose, tvirtina, kad jie niekad nėra dirbę tokiam krašte, kur taip mažai būtų vogimų.

— Bet Vakarų Europos spauda duoda visai priešingų žinių.

— Taip, aš žinau, kad yra išlisi paskalų «centralai», ypačiai Gelsingforse, kurie platina formalį melą, prasimanydami vogimų istorijas. Aš esu skaitęs tokių žinių, ir galimas dalykas, kad kartais yra lyg kas truputį panašaus ir į teisybę, bet aš griežtai patikrinau visus pranešimus ir persitikinau, kad jie visai melagingi.

— Kai kas tvirtina, kad bado priežastis yra ne sausra, bet bolševikų režimas.

— Kiek aš galėjau tai patikrinti statistikos daviniais, Pavolgės apylinkėje niekad dar nėra buvę tokios sausos. Samaros apskrities kritulių (sniegas, lietus... Red) nuo praėjusių metų balandžio iki birželio m. buvo tik septyni milimetrai, normaliai jų būna per 100 mm., o didžiausias kritulių aukštumas už 30 paskutinių metų vis delto yra lygus 35 milimetrams. Tai buvo pastebėta 1911 metais, ir tada buvo badas, bet jis buvo visai kitoks, negu dabartinis. Per didįjį Samaros badą 1891 metais derlius buvo vis delto penkis kartus didesnis negu šįmetinis, nors pasėtas plotas buvo tas pats. Ir, pagaliau, nereikia pamiršti, kad kaip tik nukentėjusieji rajonai neseniai buvo visai nu-niokoti Kolčako kariuomenės ir kitų.

Nansenas toliau skundėsi, kad jam mažiną reikalingus kreditus.

— Privatinė pagalba — tai lašas jūroje — pasakė jis. Tik valstybės, vyriausybės gali duoti reikalingų lėšų. Jungtinės Valstybės asignavo 2 milijonų kronų, o mums reikalinga 5 milijonai sterlingų. Žinoma, Europos padėjimas ne kažin koks; maño gimtinė, Norvegija, taip pat vargsta. Bet tas, kas yra Europoje — tai tik žaislas palyginus su Rusų badu. Pas mus juk žmonės nemiršta iš bado tikroji to žodžio prasmė — aš bent tokių atsitikimų nežinau. O Rusuose miršta milijonai.

Mes turime padėti ne tik iš žmoniškumo, bet ir proto liepiami. Viso pasaulio mechanizmas žlugs, jei mes nepadėsime Rusijai. Rusai tiek reikalingi Europai, kiek Europa Rusams. Dabartinė visuomenė, toji sudėtinė mašina, susikuls galutinai, jei iš jos iškris tiek svarbus ratas, kaip Rusija.

Latvių spaudos sukaktuvės.

Š. m. vasario 16 dieną Latviai šventė savos spaudos sukaktuves. Tą dieną suėjo 100 metų nuo pirmojo Latvių laikraščio «Latveeschu Avizes» pasirodymo.

Tačiau pats pirmasis Latvių spaudinys buvo kalendorius 1763 metams. Tasai kalendorius buvo išleistas 1762 metais, vadinasi, 160 metų atgal. 1797 metais išėjo pirmasis Latvių žurnalas vardu «Latviska gadu grahmata», ėjęs kas ketvirtadalį metų. Bet jis tegyvavo 2 metus.

Uždarius pirmąjį žurnalą Latviai pasiliko visai be savo literatūros. Tais laikais Latvijoje viešpatavo vo-

kiečiai dvarininkai, kurie buvo paverę beveik visus latvius. Pirmoje 19 šimtmečio pusėje Latviuose baudžiava buvo panaikinta, tačiau materialė atleistųjų nuo baudžiavos padėtis buvo tokia prasta, kad bendras padėjimas beveik nepakitėjo.

Tuo metu Latvių dvarininkų buvo dvi nuomonės: veni iš jų tvirtino, kad latviai reikią suvokietinti, o kiti buvo priešingos nuomonės. Jie manė, kad latviai, pavirtę vokiečiais, negalės būti taip išnaudojami, kaip pirma. Del tos priežasties dvarininkų žymioji dalis patys palaikydavo latvių tautą.

Tuo tikslu buvo pradėtas leisti ir «Latveeschu Avizes». To laikraščio redaktorium buvo pastorius Watsonas (Mintaujoj). Watsonas, nors ir laikė dvarininkų pusę, tačiau savo laikraštyje parodė daug meilės latvių pavergtajai tautai ir kalbai. Jis pirmas iškėlė mintį del latvių ir lietuvių giminingumo. Antras latvių tautos šalininkas buvo redaktorius «Latv. Avizes» Pantenius. 1849 metais laikraščio redagavimą paėmė į savo rankas past. Šulc, kuris «L. A.» padarė grynai tikiybiniu laikraščiu ir vedė jį tiktai dvarininkų rodomu keliu.

1866 m. išėjo Rygoje pirmas latvių tautinis laikraštis «Mahjas Weesis», kuriame rašinėjo latvių tautinio atgimimo dirbėjai: J. Allunanas ir P. Voldemaras. Tačiau ir to laikraščio pryšakyje stovėjo vokiečių pataikūnas sentimentalistas rašytojas Leitans.

Pažangieji latvių tautininkai, nujausdami reikalingumą išleisti grynai tautinį laikraštį, išleido 1862 metais Petrapily «Peterburgas Awizes». Jo bendradarbiai buvo: mokslininkas, politikas ir žurnalistas K. Volde-mars, poetas J. Allunans ir žinomas latviškų dainų rinkėjas J. Barons. «P. A.» pakraipa buvo jau visai kitokia. Šis laikraštis skelbė tautinio susipratimo ideją ir net vedė smarkią kovą del latvių ekonominių reformų.

«Peterburgas Awizes», būdamas toks drąsus, turėjo labai daug priešų. Jo darbui daug kas kliudė, kol pagaliau 1865 metais jis buvo visai uždarytas.

Tačiau drąsus latvių dirbėjai nenusiminė. Dar smarkesniu pasiryžimu jie ėmė varyti savo tautinį darbą. 1869 metais Rygoje buvo įkurta «Rygos Latvių Draugija», apie kurią susispietė patys žymieji latvių dirbėjai. Pradeda tautinį darbą ir studentai, iš kurių pirmas pasižymi A. Kronvalds. 1969 m. B. Dirikas išleidžia «Baltijas Wehstnesis», kuris laikėsi tos pat krypties kaip «Peterb. Awizes», Paskum susijungė su «Rygas Lapa», tos pat pakraipos laikraščiu. Naujas laikraštis ėjo be pertraukos iki 1906 metų, kada jį uždarė Rusų valdžia.

Iš kitų to laiko tautinių laikraščių pažymėtini: «Balss», «Tehwija», «Baltijas Zemkopis» ir Teesu Wehstnesis».

Pasirodo ir pirmieji iliustruotieji žurnalai «Rota», «Austrums» ir kt.

Visi tie laikraščiai buvo rusų smarkiai persekiojami pvz., laikraščiu «Baltijas Vehstnesis» buvo uždrausta dėti vedamuosius straipsnius ir feljtonus. Atsitikdavo net, kad valdžia priversdavo laikraščius spausdinti rusų kalba jos įsakymus. Žodžių, Rusų valdžia dėjo visas pastangas, kad galėtų surusinti ir Pabaltijūrį, kaip jį rusino visas kitas pavergtas tautas.

1905—6 metais, ištikus revoliucijai, gyvenimas latviams pasidarė laisvesnis. Literatūra ima žymiai augti, laikraščių atsiranda vis daugiau ir daugiau. Iki 1905 metų buvo išleista kiek daugiau, kaip 50 laikraščių. Dabar tas skaičius priaugo iki 300, o žurnalių iki — 160! Be kitų, pasirodo «Peterburgas Latveetis», «Dzim-teče», «Jūhrneeks», «Kahrds», ir daug kitų.

Pasaulinis karas ir revoliucija latvių gyvenime yra padarius didelių atmainų. Pavasarį, 1915 metais, Rusai evakuavo Rygą ir išvėžė beveik visas oramonės

įstaigas ir spaustuves. Dauguma latvių irgi paliko savo kraštą ir išvažiavo į Rusus.

Okupavus vokiečiams Rygą ir Latvijos dalį, latviams vėl tenka gyventi sunkūs laikai. Vokiečiai leido jiems leisti tik pačius konservatinguosius laikraščius, kaip «Baltijas Zinas», «Rigas Latweeschu» ir «Dzimtenes Zinas».

Žymesnieji latvių dirbėjai dirba savo darbą Rusuose.

Tik pasirašius Rusams taiką su Vokiečiais, latvių dirbėjai pradeda grįžti į tėvynę ir dirbti tautos darbą. 1918 m., kada buvo paskelbta Latvijos nepriklausomybė, Latvių spauda vėl atgija. Tačiau 1919 metais Latvius okupuoja bolševikai, ir latviai priversti dirbti savo darbą svetur. Rygoje iš nekomunistinių laikraščių buvo paliktas tiktai socialistų revoliucioninkų organas «Uz preekschu».

Atsivadavus Latviams nuo bolševikų, vis delto spauda dar nebuvo laisva, kadangi valdžią paėmė į savo rankas vokiečiai su Niedros šalininkais.

1919 m. liepos 6 dieną į Rygą grįžta teisėtoji vyriausybė, ir Latvių spauda, nusikračius visais savo priešais, laisvai dirba savo tautos darbą iki šiai dienai.

Z

Šiaurės tautų literatūra.

I. Islandija.

Islandijos gamta padėjo išsilaikyti jos gyventojuose grynai senovinei dvasiai.

Neturtinga gamta ir monotoningas jos grožis niekuo netraukė į save atėjūnų.

Islandija yra Danijos pavaldinė. Ne visos pasaulio literatūros ir visuomenės gyvenimo srovės priėjo Islandijos tolimą salą. Jeigu tik kiek gilesnė krikščionybės kova ir kiek vėliau—reformacija.

Patys senieji šiaurės literatūros kūriniai, kaip tik yra užsilikę pas islandiečius. Jie surinkti vadinamojoje Edoje.

Stabmeldybės metu religija turėjo didelės įtakos islandiečių gyvenimui; todėl, natūraliai, atsirado daug mytų ir sągų, kuriose pasireiškė tiek įsivaizdavimas apie gamtos jėgas, tiek ir svarbiausieji istorijos momentai.

Dainininko (skaldo) pašaukimas buvo labai gerbiamas.

Skaldai, matyt, buvo jau priešistorinėje gadynėje ir jų poezija klestėjo net iki XIV šimtmečio.

Įsišaknyjus Islandijoje krikščionybei, skaldų poezija nustojo atmosferos, kurioje galėjo tarpiti.

Iš buvusių sągų pradėjo rašyti istorines kronikas, griežtai išlaikydami sągų stilių, su smulkia veikiančiųjų asmene charakteristika ir dainomis tekste.

Sagos yra žymiausias mitologijos, religijos ir istorijos šiaurės paminklas, ir jų didvyriai — žiaurūs, šiurkštūs, bet grynos dvasios, gali drąsiai lygintis su graikų mytų didvyriais.

Iki viduriniųjų amžių šiaurės tautos vieną teturėjo kalbą, tik paskiau įvairiais keliais išsivystė.

XIV šimtmečiu Norveguose ir Danuose literatūros kalba buvo danų kalba, o Islandijoje pasiliko liaudies kalba—senovinė, ir joje pradėjo tarpiti islandų senovinė literatūra.

Liaudies skaldų tesinys tai buvo liaudies istorinės dainos, vadinamos «rimuromis»: jos buvo XVI—XVIII šimtmečiuose.

Nė vienos tautos poetas nėra taip gerblamas, kaip Islandijoje, ir niekur, gal, poetinis instinktas nėra taip iškilęs, kaip čia.

Islandijos poetų yra labai daug.

Norvegijos ir Danijos pavyzdžiais, Islandijoje XVIII šimt. buvo stelgiamos švietimo draugijos, kurios padėjo tobulintis literatūrinei kalbai.

Iš literatūros srovių Islandijoje labiausiai prigyjo romantizmas, visai tinkamas islandiečio prigimties senovės meilėi. Islandų lirikoje yra labai daug patriotinių dainų.

Iš praeito šimtmečio rašytojų žymesni du—Tor-arenson'as ir Gallgrimson'as.

Apskritai, dabartinėje Islandijos literatūroje yra labai daug romanų, dramų ir lirikų, o ypač dainų.

Taip pat yra vertimų žymiųjų pasaulinių rašytojų.

II. Danija.

Seniausias danų literatūros kurinys yra „Gesta Danorum“; yra tai gražia kalba parašyta jausminga Danijos kronika. Bet šis kurinys parašytas lotynų kalba, kaip ir daugelis geresnių viduramžių knygų. Iš dalykų, rašytų danų kalba, pasiliko tik keli nežymūs romanų vertimai ir paskui—žymiausias dalykas—dainos. Jos yra net iki pačios reformacijos geriausios, liaudies ūpo ir idealų reiškėjos. Po reformacijos, kaip ir visur, čia buvo didaktinė ir satyrinė literatūra.

Danų literatūroje tada buvo daug vokiečių rašytojų vertimų, tarp kitko, Petersonas išvertė Liuterio Bibliją. Tikrų poetų dar nebuvo. Paprastai Arebo yra laikomas danų poezijos tėvu, bet ir jis daug yra padaręs tik eilių ir formos srityje.

Pirmutinis poetas, kurs iš tikrųjų suvaidino svarbų vaidmenį danų literatūroje, buvo Golbergas. Su juo atėjo Danijon ir renesanso (atgimimo) idėjos. Žymiausi jo kūriniai yra kelios poemos ir ypač komedijos. Jo įtakoje buvo poetas Evaldas, talentingas lirikas; jį vadina danų literatūros tėvu.

Grįžimas į romantizmą Danijoje, kaip ir Islandijoje, įvyko labai lengvai, dėl tai danų senovės meilės. Vokiečių romantikų įtaka darėsi vis didesnė.

Iš XIX šimtmečio Danų rašytojų negalima visai nepaminėti Ingemano ir Gaucho — paskutinis labai didelis realistiško pobūdžio talentas; paskui dramaturgų — Gerco, Gostrunos, Overskau ir k. Nė vienas betgi iš tų poetų nėra pasauliniai garsūs, kaip Andersenai, garšių pasakų autorius. Jis bandė savo pajėgas ir kitose srityse, bet veltui. Jo pasakų ypatybės yra tos, kad turi savyje gilų, tyrą vaikų naivumą, be jokios ironijos.

Didelės įtakos turėjo Šekspiras ir Baironas.

Kaipo dramaturgas, yra žinomas Eduardas Brandes, „geresnio“ Kopengagos luomo rašytojas.

Bendrai danų literatūros eigai ir charakteriui turėjo įtakos Georgo Brandeso idėjos.

Tarp danų novelistų yra nemaža talentingų, kaip Topsøe, Bergsøe, Sarling ir kt.

III. Norvegija.

1814 m. įvyko politinis Norvegijos atsiskyrimas nuo Danijos, ir nuo to tik laiko prasideda savaiminga norvegų literatūra.

Pirmaisiais jos atstovais buvo Vergelandas ir Velgavenas. Pirmutinė jų kūryba buvo tik politiniuose straipsniuose ir atsisaukimuose, nes jiedu buvo

priešingų partijų šalininkais, kurios tarp savęs kovojo. Buvo patriotų partija, rinkusi liaudies dainas, pasakas, padavimus ir ant jų remianti literatūrą. Kita buvo—intelligentų partija, norinti susiartinti su Danija ir, apskritai, su Europa ir jos pavyzdžiais kurti literatūrą.

Patrijotai ėmė studijuoti žmonių kalbą, turėdami savo tikslu visai išstumti iš literatūros danų kalbą.

Patriotė yra ir talentinga rašytoja Poresen. Visos šios mokyklos priešaky stovėjo poetas Aazenas. Paskutiniame dešimtmety norvegų literatūra labai išaugo ir atkreipė visos Europos dėmesį. Joje pasirodė visa eilė rašytojų, paliečiusių iš naujų punktų spirginančius mūsų šimtmečio klausimus.

Tos piejados priešaky yra Bjernsonas ir Ibsenas.

Pirmasis Ibseno kurinys yra „Katilina“. Šitoji drama, turėdama ir netobulumų, yra įdomi tuo, kad istorijos faktas, jaunuolio rašytojo rankose virto psichologiniu etiudu. Jau „Katilinoje“ paliesti, paskum pasiliko vyraujančiais jo dramų motyvais: troškimų, jėgos ir valios kova. Romantizmo dvasioje parašyti jo „Frau Inger“, „Galgango šventė“ ir „Olaf Libienkraus“.

Norvegų patriotai stengėsi išplėsti savo dramų iš danų rankų, kas galiausiai pasisekė tik Bjernsonui.

Parašęs eilę dramų, Ibsenas galutinai subręsta tik „Šiaurės didvyriuose“.

Cia jis nustoja mėgdžiotės ir parodo scenoje tikrus žmones. Daug grožio suteikia dramai islandų sagų kalba.

„Meilės komedija“ iššaukė visą audrą pasipikrinimo, ir Ibsenas tada pergyveno slėgiančias jo dvasią abejones. Tada savo viršūnę pasiekė Bjernsonas.

Bet laimė vėl nusišypsojo, — išeina visai genialus Ibseno kurinys: „Karūnos pretendentai“. Jo tema kas tiki savo jėgomis, tas laimi, silpnadvasiai turi žūti.

Bet, supykęs ant savo tautiečių, Ibsenas išvažiavo Italijon, kur parašė: „Per Gintą“ ir „Brandą“.

Dramos technikos srity Ibsenas buvo reformatorius; nuo scenos jis nuvyjo dirbtiną teatro kalbą, jo dramose kalbama kasdienine gyvenimo kalba.

Visuose charakterio bruožuose ir gyvenimo sąlygose Ibsenas ir Bjernsonas yra viena priešginybė.

Pirmieji Bjernsono kūriniai buvo „Kautynėse“ ir „Siuneve Solbacken“.

Be novelių, Bjernsonas rašė ir dramas („Karalius Gvere“, „Sigurdas Slemha ir k.).

Bet Bjernsonas nėra taip žinomas ir garsus, kaip Ibsenas, kurio tikslas buvo bendri žmonių idealai.

Ilgą laiką Bjernsonas buvo žinomas kaip lektoris. Tik teko jam pagaliau išvažiuoti užsieniuose ir ten išėjo jo „Redaktorius“ ir „Bankrotas“, po jų sekė drama „Karalius“.

Reikia pasakyti keletą žodžių apie Bjernsoną kaip apie liriką; jis davė Norvegijai daug dainų, virtusių su laiku liaudies dainomis.

Antroje 19-to šimtmečio pusėje daug buvo Norveguose talentingų rašytojų, kurie yra plačiai žinomi ir Europoje.

Jonas Li, yra realistas ir mistikas, kiek jis valduoja dabartinį gyvenimą ir kiek pripažįsta valdžią ant žmogaus slėpiningų tamsių jėgų.

Amalija Skram, viena iš originaliausių norvegų rašytojų, yra naturalizmo galva.

Gamsunas paklauso jaunesnei kartai. Jis subjektivistas ir aprašinėja visa taip, kaip tai jam rodo; ypač mėgtami jo psichologiniai dalykai. Pirmajame romane „Bade“ Kuntas Gamsunas valduoja žmogų.

kovojantį su mediumu ir be jokio gailėsčio ardantį stovinčias ant jo kelio kliūtis.

Gamsunu baigiasi Bjernsono ir Ibseno Norvegų literatūros tarpas.

Vertė V. Švipas.

Lengvosios atletikos mėtymų pratimai.

Kiekvieno darbo pradžia visumet sunki. Tą pat galima pasakyti ir apie jauną Lietuvos sportą. Savo kalboje lig šiol neturėjome nė vieno gimnastikos ar šiaip kurios nors sporto rūšies vadovėlio. Ir pačius Lietuvos sportininkus galima buvo pirštais suskaičiuoti. Bet pastaruoju laiku, dėka Lietuvos Fizinio Lavinimosi Sąjungos ir atskirų negausių tikrų sportininkų, sportas pradėjo Lietuvoje sparčiai žingsniuoti.

Juo susidomėjo platesnioji mūsų visuomenė, spauda, moksleivija. Jis pradėjo platintis ir mūsų kariuomenėje, kuri gerai supranta, kad tik fiziniai stipri lietuvių tauta galės atsispirti prieš gausingus savo priešininkus, galės išlaikyti savo sunkiai iškovotą nepriklausomybę. Praėjusią vasarą pirmą kartą Lietuvoje Liet. Fiz. Lav. Sąjunga suruošė lengvosios atletikos Lietuvos ir Kauno miesto pirmenybių rungtynes. Rungtynės buvo labai gausingos ir parodė didelio susidomėjimo mūsų jaunu sportu. Iš vadovėlių pradžia jau turime S. Garbačiausko „Futbolo vadovėlių“ ir Edwardso „Idealės kūno kultūros“ vertimą. Neseniai pasirodė pirmas lietuvių kalboje dvisavaitinis sporto laikraštis „Lietuvos Sportas“, Liet. Fiz. Lav. S-gos leidžiamas. Spaudai, kiek teko patirti, yra paruošta ir jau spausdinama Milerio „Mano sistema“ ir „Lietuvos sporto kalendorius“ 1922 metams. Žinomas sportininkas, baigęs gimnastikos mokyklą, Kar. Dineika ruošia „Idealės kūno kultūros vadovėlių“. Be to, ruošiamas platus „Futbolo vadovėlis“, „Teniso vadovėlis“, „Lengvosios atletikos vadovėlis“, „Oro kamuolis“, „Krepšio kamuolis“, „Rankų kamuolis“, „Hochkly ant ledo“, „Hochkly ant žemės“ ir kt. Taigi matyti, kad šis tas daroma. Bet kol minimi vadovėliai pasirodys, gali praeiti nemaža laiko, o darbas nelaukia: greit ir pavasaris ateis. Daug kariuomenės dalių yra gavę iš Karo Mokslo Skyriaus Karių Mokymo Dalies sporto įrankių: diskų, skritulių, iečių. Bet, kiek tenka patirti, ne visos tos dalys žino, kokios yra gautų sporto įrankių vartojimo taisyklės. Taigi naudodamasis G. Diuperono, „Lengvąja atletika“, duosiu šį kartą kiek žinių apie tuos lengvosios atletikos pratimus, kuriems kariuomenės dalys yra aprūpintos reikalingais įrankiais, būtent, apie mėtymus.

Keletas žodžių apie lengvąją atletiką. Lengvosios atletikos pavadinimas atsirado, palyginti, neseniai. Jis yra šios sporto rūšies — „leichte Athletik“ vokiečių pavadinimo vertimas. Graikuose kiekvienas fiziniai lavinantis žmogus, vadinosi „atletas“, nes svarbesnėmis sporto rūšimis tenai buvo bėgimas, šokimai ir mėtymai. Anglai, pirmieji įvesdami pas save šiuos pratimus, pavadino juos bendruoju vardu „athletics“. Prancūzai šį pavadinimą perėmė iš anglų ir vadina „atletikos sportai“ — „sports athlétiques“. Vokiečiai šias sporto rūšis pavadino graikų žodžiu „atletika“, bet vėliau įsitikino, kad svarų kilnojimas ir bėgimas neatitinka vienam pavadinimui. Tuomet bėgimą, šokimą ir t. t. pradėjo vadinti lengvąja atletika, o svarams paliko sunkiosios atletikos arba trumpai — „atletikos“ pavadinimą. Taigi skiriama lengvoji ir sun-

kioji atletika. Lengvosios atletikos sritis dabar įeina: bėgimas, ėjimas, šokimai ir mėtymai.

Lengvoji atletika visiems yra prieinama ir drauge su racionale gimnastika yra geriausia, idealingiausia ir tobuliausia kūno lavinimo priemonė. Einant, bėgant ir šokinėjant beveik jokių instrumentų nereikalinga. Dargi pirmą kartą mėtymai nebuvo reikalingi ypatingų sąlygų: mėtė pirmą pakliuvusį akmenį ar ginklą, kurį kiekvienas su savim turėjo. Tik vėliau dėl patogumo mėtomiesiems daiktams davė tam tikrą formą.

Lengvoji atletika reikalauja jėgos tik minimaliame laipsnyje. Jos sritis — miklumas. Todel čia miklus bet nelabai stiprus sportininkas visumet turės pirmenybės prieš stiprų, bet nemiklų sportininką. Stiprus labai bus nustebintas, pamatęs, kad silpnėsnis, palyginti, už jį žmogus numetė toliau $7\frac{1}{4}$ kilogramų skritulį, nei kad jis.

Mėtymai buvo žinomi jau senovėje. Jaunuomenė stengėsi sulyginti savo jėgas ir miklumą ne tik bėgime ir šokimuose, bet ir mėtymuose. Gilioje senovėje be abejo buvo mėtomi akmenys. Vėliau pradėta vartoti labiau tobuli įrankiai. Olimpo žaidimuose graikai mėtė diską ir vilyčią*). Šiais laikais vilyčių mėtymas nepraktikuojamas, bet užtat mėtomas ietis. Labai išsiplatinęs yra disko mėtymas. Kai kuriose vietose buvo vartojamas pirmą kartą akmenų mėtymas, kitose — tas mėtymas dabar atliekamas patobulintais įrankiais, t. y. skrituliais. Mėtymai labai yra artimi sunkiosios atletikos pratimams*. Sunkioje atletikoje jėga yra beveik viskas. Mėtymams didesnės reikšmės turi miklumas. Žmogus, niekumet nieko nemėtęs, vienodai toli numes ir skritulį ir diską, diską — gal kiek toliau, kadangi jis sveria beveik tik $\frac{1}{3}$ skritulio svorio, bet numesti skritulį padėkime 14 metrų, o diską — 40 mtr. galima vien tik miklumu. Todel ir mėtymuose miklus sportininkas visumet turės pirmenybės prieš stiprų, bet nemiklų. Didesnės reikšmės jėga turi vien tik sunkumų mėtymuose ir kilnojimuose. Mėtymų skiriami: skritulio stumdymas, disko ir ieties mėtymas ir kūjo svaidymas.

Skritulio stumdymas. Paprastai vartojama geležinis apvalus $7\frac{1}{4}$ kilogramų skritulys. Stumdomas, jis viena ranka iš užbrėžto žemėje rato*), kurio diametras yra 2,13 metro. Kalbant trumpai apie skritulio stumdymą turima galvoje $7\frac{1}{2}$ klg. skritulį, nors vartojami ir kitų svorių skrituliai, k. t. $5,7\frac{1}{2}$, 10 klg. Skritulio stumdymo taisyklėse kalbama, kad ji reikia stumti nuo peties, t. y. negalima jo mėtyti iš po rankos arba iš šono. Bendrai kalbant, negalima jo „mėtyti“, bet reikia „stumti“. Šiame stumdyme turi dalyvauti ne vien tik ranka, bet ir visas kūnas, nes stumiant vien ranka toli nenustumsi.

Šis viso kūno dalyvavimas stumdyme yra užvis sunkiausias ir jame glūdi visas skritulio stumdymo mokėjimas. Skritulio stumdymo veiksmai yra šie: reikia paimti skritulį į dešiniąją ranką ir laikyti jį prie pat peties (už peties skritulis neturi užėiti), stengiantis alkūnę atitraukti kaip galima toliau į užpakalį. Dešiniąją koją reikia atsistoti prie tolimesnio rato krašto, iš kurio stumdama taip, kad visas kūno sunkumas būtų ant dešinės kojos. Kairioji koja palaiko vien pusiausvirą. Stovėti reikia atsikus kairiojo šonu į stumdymo pusę. Toliau naudinga keletą kartų (du tris) ištiesi ranką su skrituliu į viršų, kad išmankštintus rankos raumenis. Kairiąją ištiesią ranką reikia laikyti taip, kad ji su kūnu sudarytų statų kampą, kas irgi palengvins išlaikyti pusiausvirą. Gera yra du tris kartus prituoti ant dešinės kojos, išmankštinti jos

*) Vilyčia — drotik.

*) Ratas — krug.

raumenims. Toliau reikia dešiniąją koją padaryti šuolį kairės kojos linkui. Kada kairioji koja palies žemę, skubiai reikia užgulti ant jos visu kūnu ir kaip galima stipriau stumti ranka skritulį. Taigi skritulis liks ir del rankos pastumėjimo, ir del stipraus viso kūno judesio pasisukant kairiąją koją. Dar labiau didina skritulio lėkimo jėgą ištiestoji kairioji ranka. Tuo laiku, kada kūnas pasisuka ant kairiosios kojos, kairioji ranka staiga išmetama vertikali kryptyje į užpakalį. Šis veiksmas didina pastumėjimo jėgą. Taisyklingai jį atliekant, galima kokuo metru toliau skritulį nustumti. Skritulys reikia stumti ganėtinai aukštai, kad pirm laiko jis nepasiektų žemės, bet ir ne aukštai, kad neišaikvojus tam reikalui perdaug jėgos. Šiame veiksmo glūdi antras skritulio stumdymo sunkumas. Vidutinis skritulio lėkimo aukštis — 25 laipsniai. Stumdymas yra geras tik tada, kada mėtantis nepalietė žemės kuria nors savo kūno dalimi prieš mėtymo ratą ir neperžengė to rato sienų, kol skritulys dar nepalietė žemės. Taigi reikia stengtis būtinai išlaikyti pusiausvirą.

(B. d.)

J. Š.

karo valdininko Bertulio vedamas padainavo keletą dainų. Nors mažas skalčius dainininkų dalyvavo, bet matyti jų pasidarbuota.

Gaila, kad publika ne visuomet ramiai sėdėjo ir kludė vaidintojams. Metas jau susiprasti.

Kar. Brazulis.

KARIŲ TEATRAS.

Nepriklausomybės šventėje 1 pėst. pulko štabo raštininkai surengė vakarą. Vaidino „Demarkacijos linija“ ir monologą „Dvarponis ir Lietuvos kareivis“. Vaidinimas nusisekė neblogiausiai. Dūdų orkestras p. Gudavičiaus vedamas atliko keletą veikalų, jo paties kompozicijos.

Visa bėda kad bufetas buvo „su išgėrimais ir išvėmimais“, tai po vakarėlio gatvėje matėsi daug mieruojančių kelių.

Čiučiala.

KARIUOMENĖS KRONIKA

Vasario 16 d. iškilmės Alytuje.

Gražiai pasipuošė Alytus nepriklausomybės šventei. Sužaliavo eglėlėmis, supleveno trispalvėmis vėliavomis...

Nuo pat ryto traukė į miestą kirbinės vežimų kaip į atlaidus. Pusiau devintą išsirikiavo pulkai ir orkestrams grojant, įėjo į Alytų.

10 val. parapijos bažnyčioje prasidėjo iškilmingos pamaldos. Bažnyčia buvo pilnintėlė žmonių: be kariuomenės, joje buvo daug valdžios, savivaldybių ir organizacijos atstovų. Per pamaldas grojo N pėst. pulko orkestras, dainavo Kauno operos artistai (p. Galaunienė, p. Biliūnas ir kt.) ir smuiku griežė p. Leškevičius.

Pamaldoms pasibaigus visos organizacijos išėjo į Bažnyčios aikštę. Buvo šaulių būriai, vietinės mokyklos, „Blaivybės“ draugija, ūkininkų ir valstiečių sąjungos ir kt. Iš Bažnyčios aikštės visa procesija nuėjo į Miško aikštę. Čia įvyko vietinės kariuomenės įgulos iškilmės. Prkalbas laikė: N pėstininkų divizijos vadas majoras Jakaitis, pulkų vadai, apskrities valdybos pirmininkas p. Runta, apskrities viršininkas p. Misiurevičius ir ištremtas iš Vilniaus žinomas mūsų dirbėjas M. Biržiška.

Pasibaigus kariuomenės iškilmėms, pulkai grįžo į kareivines, o likusioji procesija nuėjo į apskrities valdybą. Prasidėjo vėl prakalbos. Kalbėjo dr. Janavičius, L. Šaulių sąjungos Alytaus skyriaus vadas p. Šileika, Žydų bendruomenės atstovas ir kt.

5 val. vakaro Alytaus įgulos salėje buvo koncertas. Koncertui pasibaigus, p. M. Biržiška laikė prakalbą, nupasakodamas apie Vilniaus gyvenimą. Jis nupasakojo, kaip žiauriai elgiasi Vilniaus lenkai su Lietuvos dirbėjais ir moksleiviais, kaip persekioja lietuvių spaudą.

Be aprašomojo koncerto, mieste buvo ir daugiau vakarėlių. Alytiečiai tą dieną praleido linksmai ir įdomiai.

Radasto Žiedas.

Ukmergė. Vytautiečiams buvo surengtas spektaklis. Vaidino „Už Tėvyne“ ir „Kalinys“. Vaidinimas buvo kiek nuobodus. Buvo ir koncertinė dalis. Koras

Steigiamasis Seimas.

174-as vasario mėn. 21 d. posėdis.

Pirmininkauja Steigiamojo Seimo Pirmininkas A. Stulginskas.

Eina diskusijos del Miškų Reikalams tirti komisijos pranešimo. Kalba visa ellė kalbėtojų. Išklauses diskusijų ir Žemės Ūkio ir Valstybės Turtų Ministerio pasiaiškinimų. Seimas kreipia vyriausias domėsio į komisijos pranešimą ir nustato, kad miškų reikalams komisija paliekama ir toliau darbuotis.

175-as vasario mėn. 22 d. posėdis.

Pirmininkauja Steigiamojo Seimo pirmininkas A. Stulginskis.

Šiame posėdy priimama visa eilė įstatymų, iš kurių svarbesnieji: Žemės Tvarkymo Įstatymo sumanymas ir žemės ūkio darbininkams, ordinarininkams atlyginimo minimumo nustatymo įstatymo sumanymas.

176-as vasario mėn. 24 d. posėdis.

Pirmininkauja Steigiamojo Seimo Pirmininkas A. Stulginskis.

Svarstoma Lietuvos Valstybės Konstitucijos projektas. Referuoja atstovas Tumėnas. Referentui baigus del konstitucijos projekto išsitaria Seimo frakcijų atstovai: kun. J. Staugaitis, Čapinskis ir Sležėvičius.

Aks.

ŽINIOS

Lietuvoje.

— Tollmesnieji žyglai Vilniaus klausimui išrišti. Lietuvos Užsienių Reikalų Ministeris pasiuntė Lenkijai notą, kurioje siūlo atiduoti įsikuriamam Tarptautiniam Teismui išsprendimą klausimo del Suvalkų sutarties privalomybės. Šis naujai įsikūres Tarptautinis Tribunolas, kuris, kaip yra pasakęs garsus Pran-

cūzijos atstovas p. Bourgeois, yra pasiryžęs «reikšti teisę pasauliui», turės išspręsti: 1) Tikrybę fakto, kad Lenkija yra sulaužiusi Lietuvių ir Lenkų sutartį, padarytą Suvalkuose 1920 m. spalio 7 d. ir jei Teismas duotų teigiamą atsakymą į šį pirmąjį klausimą; 2) atlyginimo prigimtį ir jo didumą, kurias Lenkija turi duoti už šio tarptautinio pasižadėjimo sulaužymą. Tikimasi, kad Lenkų vyriausybė teiks kiek galima greičiau duoti į šią notą atsakymą, leidžiantį pavesti neatidėliojant minimo ginčo sprendimą Aukščiausiajai civilizuoto pasaulio Teismo įstaigai.

— **Universito atidarymas.** Vasario 16 d. nepriklausomybės šventės svarbiausioji dalis buvo universito atidarymas. Šioji iškilmė prasidėjo trečiai valandai pasibaigus. Universito salė buvo pilna žmonių klausytojų ir svečių, tarp kurių buvo Valstybės ir visuomenės darbuotojai. Buvo skaitomi įsakymai, kuriais skiriami savo vietose mūsų žymiausieji profesorai. Po pasveikinimų ir linkėjimų, skirstantis, su dideliu entuziazmu pagiedota Lietuvos himnas.

— **Amnestija nuteistiems P. O. W. - kams.** Nepriklausomybės sukaktuvėms Respublikos Prezidentas amnestavo devynis nuteistus P.O.W.-kus. Manoma, kad likusieji šeši bus amnestuoti vėliau.

— **Mūsų delegacijos nariai į Genują.** Mūsų delegacijos nariai į Genują bus: pp. Ministras Pirmininkas Galvanauskas, Lietuvos Atstovas Londone Norus - Naruševičius, sekretoriais Užsienių Reikalų Viceministeris P. Klimas ir Lietuvos Atstovas Paryžiuje Milašius.

Be to, bus atatinamas ekspertų ir technikos personalas.

— **Lenkai siūlo pripažinti Lietuvą „de jure“.** „Echo“ rašo gavusi iš tikrų šaltinių žinių, kad Lenkija pasiūlė per neoficialų Antantos atstovą, pripažinti Lietuvą «de jure» kaip suverenę ir nepriklausomą Valstybę, jei tik ji sutiktų pasikeisti diplomatiniais ir konsulariniais atstovais.

Valdžios sferose prieš šią sąlygą nusistatę priešingai. Diplomatinieji ryšiai su Lenkija gali būti sudaryti tik galutinai išrišus Vilniaus konfliktą.

Užsieny.

— **Pasiliks be pasekmių.** Laikraščio „Petit Parisien“ pranešimu, Genijos konferencija būsianti visai be pasekmių, jei pirma nebus išspręstas vokiečių klausimas. nes šį momentą tik viena Vokietija yra kalta, kad Europoj yra ekonominė netvarka, nes vokiečių markės puolimas sudaro sunkias visiems kraštams kliūtis.

— **Del konferencijos atidėjimo.** Vokiečių vyriausybė gavus vasario 21 d. oficialų pranešimą, kad Prancūzų vyriausybė pasiūlusi atidėti Genijos konferenciją. Tas atrodo savaimė suprantama, kad tas pasiūlymas padarytas sutartinais su Anglų ir Italų vyriausybėmis. Tuo būdu konferencijos atidėjimas jau laikomas faktu.

Anglų laikraščiai rašo kad tas atidėjimas seka del Bonomi kabineto atsistatydinimo ir kad Britų vyriausybė tikisi, kad atidėjimas nenusitęs per ilgai.

Iš Gudų gyvenimo.

Iš Vilniaus į provinciją.

Suėmimai gudų dirbėjų Vilniuje davė lenkų valdžiai visą eilę provincijos gudų darbininkų adresų. Dabar visus tuos asmenis gabena į „Lukiškius“.

Gudai Genuoj.

Į Genuos konferenciją nuo Tarybų Gudų važiuoja liaudies komisarų tarybos pirmininkas Červiakov,

Naujas ministeris.

Į vietą išėjusio iš kabineto ministro Semaškos, Balgudžių Reikalų ministeriu skiriamas kunigas Ciokota.

Sovietų Gudijoje.

Gudijai priskirta nuo Rusijos Gomelio (buvusio Mogiliovo) gubernija.

Tokiu būdu dabar Sovietų Gudija susideda iš 17 apskričių ligi 4, 5 milijonų gyventojų. Jeigu Sovietų Rusijos Respubliką gražins Gudijai priklausančias jai žemes, Vitebsko, pusė Smolensko ir 1/4 Černigovo gubernijų, tuomet Sovietų Gudija turės 10 milijonų gyventojų.

Antroji permaina liečia cerkves. Revoliucijos ir tautinis atgimimas pramuše nepriklausomą rusų pravoslavų cerkvės sieną, kuri tarnavo carui ir sinodui nutautinimo įrankiu.

Dabar Maskvos patriarchas Tichonas leido Gudijoje laikyti pamaldos prigimta žmonių kalba, kaip jau seniai yra priimta pravoslavų Latviuose, Estuose ir kitur. Gudų dvasija privalo žinoti Gudų kalbą. Žodžiu, patriarchas padarė pravoslavams gudams tą patį, ką 1917 m. padarė gudams katalikams mitropolitais Ropp, leidęs papildomas pamaldas ir pamokslus gudų kalboje. K.

Nauji Karo Mokslo Skyriaus leidiniai.

Radus-Zenkavičius, Generolas. Susitinkamųjų kautynių broožai. Kaunas. 1922. 22×15 cm. 132 psl. Užtaisų sprogdinimas su elektra. Iš vokiečių kalbos vertė Vyr. leit. Gabrys. Kaunas. 1921. 22×15 cm. 15 psl.

Oficialė dalis.

Kariuomenės vado generolo leit. Kriaucevičiaus atsisveikinimas.

Kariai! devynis mėnesius buvo man išpuolę garbingą ir vienkart sunkią našta nešti — laikinai eiti Kariuomenės Vado pareigas.

Dabar grįždamas vėl prie savo tiesioginių pareigų ir matydamas, kiek daug vis delto per tą laikotarpį pažengta priekin kariuomenės mokymo, lavinimo ir sutvarkymo srityje, negaliu su dėkingumu neatsiminti Jūsų, mano bendradarbiai, kurių triūsu, pasišventimu ir energija toji pažanga tik ir galėjo įvykti.

Tariu širdinga ačių Jums už tai ir karštai linkiu, kad ir tolimesniame laike nemažesniu pasišventimu ir nemažesne energija darbuotumėtės kariuomenės, o tuo pačiu Tėvynės gerovei.

Redakcijos atsakymai.

L. Viskantui. Jei tėvas neperka — gali savininkas parduoti. Pirmenybė duodama nuomininkams.

J. Čepaičiui. Neatitarnavęs žemės negausite.

V. Baracevičiui. Jei tas dvaras bus dalinamas — galėsite gauti žemės, jei savininkas parduoda — galėsite pirkti.

Aukštaičiui. Žem. Ref. Įst. apie tai nieko nesako. Kariams duodama tik žemė.

M. Kalėdai. Jei vietoje iš kur paeinate žemės visai neturite, galite atitarnavus kreiptis į bet kurį Žemės Ūkio ir V. T. M-jos įgaliotinį.

Kaminskiui. Neturint dokumentalių darodymų, jog brolis tikrai yra žuves—išsivaduoti negalima.

P. Narbučiui. Negalima.

Lapui. 1. Ž. R. statute nenumatoma kitos pašalpos paleistems kariams apart žemės. Gyvenantiems mieste nenumatoma apie 5 hekt. žemės priemiesty. 2. Kol kas nenustatyta. 3. Pašto tarifą galite sužinoti artimiausioje pašto įstaigoje. 4. Galite išimti iš vietos Komendanto tam tikrą raštelį.

J. p. Čaplikui. Kreipkitės į Teismą, kuris Tamstą nubaudė delei paaiškinimo.

Eil. Čepuliui. Kol nėra statuto «Vyties Kryžiaus»—gali statyti po šautuvu.

Mainavardžiui. Tai Tamstos Dalies Viršinininko puožiūra.

G. N. Negalima.

Maironiui. Reikalinga laikyti kvotimus.

Puišiui. Negalima.

Sakapivui. 1. Žemės ir medžių galėsite gauti. 2. Jei Tamsta esi 1918 m. gyvenus Lietuvoje, paduokite prašymą Užsienių Reikalų Ministerijos Ypatingam Skyriui Taikos Sutarčiai su Rusija Vykdyti.

Lepšiui. Sulaikomi raštininkai, rikiuotės ir nerikiuotės puskarininkai. Išsivaduoti negalėsite ligi parėdymo.

V. Adomaičiui. Negalima.

Navickiui. Negalima.

Jonui Mackelai. Kol kas neatlyginama.

J. Romeliui. Kai būsi Tamsta paleistas, galėsi žemės gauti.

J. Juškai. Žmona turi didesnės teisės kaip brolis, jei ji turi dokumentus. Jei neturi—žemė gali būti atimta.

J. Pečiuliui. Žemės gauti negalėsite turint tėvams 48 margus. Kadangi negaunate žemės—negausite ir medžių.

J. Rutkauskiui ir J. Jakubauskiui. Į Jūsų klausimus gali atsakyti Žemės Ūkio Ministerijos Žemės tvarkymo ir matavimo departamentas.

J. p. A. Daunorai. Galima. Gavus atitinkamus dokumentus iš Latvijos, kreiptis į vietinį Komendantą.

S. Petrylai. Žemės negausite.

J. Budrunai. Sėklų ir medžių galėsite gauti. Arklų neduodama.

Kar. Astrauskiui. Kreiptis į vietinį Darbo inspektorių.

Vyr. pusk. Jasučiui. 1. Dar nėra. 2. Paleistieji neaprežtam laikui atostogų karo ligoninėmis nesinaudoja.

J. Širvaičiui. Jei Tamsta būtumei paleistas dėl ligos—galėtumei už atitarnautą laiką pašalpos gauti. Dabar gi kol kas negausite.

J. Būgai. 1. Galėsite,—kreiptis į vietos Ž. Ū. ir V. T. M-jos įgaliotinį. 2. Kreipkitės į vietos savivaldybę.

G. O. Yra.

Linkmeniškiiui. 1. Šineliai neatimami laikotarpy nuo 1-XII ligi 1-IV (žiūr. Įs. Kar. Nr. 256 § 9). 2. Praneškite apie tai Dalies vadui (žiūr. Įsak. Kar. 238 Nr. 1 §). 3. Galima (žiūr. Įsak. Kar. 259 Nr. 2 §).

K. Karaliui. Žemės gauti negalite.

V. p. P. Pociui. Tėvas gali pavesti žemę visiems savo sūnams. Jei pavedė vienam, tai tas matyti apsiėmė išmokėti kitiems pinigais.)

Kar. Vinclovui. Žemės gauti negalite.

Feliksui Mitkui. Važiuojant į atostogas šautuvą vežtis negalima.

G—kui. Neatims.

Suktinui. Kol kas Jūsų nurodytas būdas gauti iš valdžios pašalpą nėra vykdomas.

Sanit. virš. Barzdai. Turtas priklauso tikriems brolio įpėdiniams. Bendrai imant, Tamstos klausimą gali išrišti teismas.

J. san. pusk. Blochui. Gali gauti kareivio dienos maisto davinį. Reikalingas liūdymas iš dalies, kur Tamsta tarnauji, kurį tamstos žmona turi pristatyti į vietos Komendantūrą.

Kar. Vitkauskui. Gauna pašalpos ligi pašaukimo dienos; Įsak. Kar. 102 Nr. 6 § kalbama apie užmuštuosius ir sužeistuosius karius.

K. Ronkui. Negalima.

P. Verniui. Jei žemė piršta jo, ar kitu teisėtu būdu įgyta—atimti negalima.

Kančiauskiui Jonui. Ligi pašaukimo dienos kariuomenėn turi gauti visą ordinariją, o vėliau žmona gauna įstatymu paskelbtu Vyr. Žiniose iš 18 XI 1919 m. Nr. 15. Kreipkis Tamsta prie vietos Darbo inspektoriaus.

V. p. Turlaičiui. Galėsite; smulkių žinių galėsite gauti V. R. M. Tremtinių Gražinimo Skyriuje.

Petrauskui. Dėl žmonos nepaleidžiama; gal yra kitos aplinkybės? Tėvas gali užrašyti 1/7 dalį. Tuo būdu teisėtai užrašytą turtą atimti negalima.

J. Damušiiui. Negalima.

Bijūnui. Jei Tamsta esi savanoris ir nešaukiamų metų, Tamsta gali gauti pašalpą. Išgavus iš dalies Vado liūdyimą, žmona privalo kreiptis pas savo apskrities Komendantą. Paleisti galės (jei metai nešaukiami) atitarnavus metus; galėsite gauti ir medžių.

J. p. Germanavičiui Pranui. 1. Negalima kol nebus dokumentaliai įrodyta, jog brolis Amerikoje miręs. 2. Galima, jei sutiks vienos ir antrosios dalies Viršinininkai.

Mus prašo pranešti, kad praėjusiam „Kario“ Nr. pad. rašinio: „Bibl. ir bibliotekų reik.“ autorius „V. R.“, kaip lygiai tomis pat raidėmis pasirašytų ir kitų straipsnių yra ne tas pats asmuo, kurį pasirašo V. R-nis.

Red.

Broliai kariai!

1915 m. birželio 30 d. buvo nukautas kautynėse ties Kaunu tarnavęs rusų kariuomenėje jaunas gduų poetas ir publicistas M. Bobrovič (jo slapyvardė Lavon Hmyrak). Jei kam žinoma, kur yra M. Bobrovičiaus kapas, nuolankiai prašau pranešti man per „Kario“ Redakciją.

Su pagarba Ales Smaleniec.

Karo mokslas nuolat tobulėja, verčia ir kari, o ypač vadą (viršininką) tobulėti.
Kas nori sekti paskutines karo mokslo žinias, tas privalo skaityti

„MŪSŲ ŽINYNĄ“

į kurio programą įeina **KARO MOKSLAS.**

Jei reikalaujame iš kario (viršininko, vado) tinkamo pasirengimo, tai reikia suprasti ta idėja, kuriai tai reikalinga. Skaityk „Mūsų Žinyną“, nes jis valstybės idėją ugdo.

Jei valstybės aukurui save aukojam, būtinai reikia giliai suprasti kam gi ta valstybė reikalinga. Skaitykit „Mūsų Žinyną“, kuris skleidžia ta utos gyvybės reikalą, tautos kultūrą.

Mūsų kariuomenė — tautos kariuomenė. Mūsų karys — kiekvienas pilietis. Piliet, skaityk „Mūsų Žinyną“.

Kas nori pažinti Lietuvos istoriją, tas turi skaityti „Mūsų Žinyną“.

1921 m. „Mūsų Žinyne“ rašė: kapitonas Biržiška, pulkininkas Bobinskis, generalio štabo karininkas Boleckis, majoras Čaplikas, Sofija Ciurlionienė, generalio štabo pulkin. Cerniveckis, generalio štabo karin. Esče, generolas Galvydis-Bykauskas, Augustinas Janulaitis, Martinas Yčas, kapitonas Kaunas, generolas M. K-ė, leitenantas Kepalas, pulkininkas Kurkauskas, kapitonas Laurinaitis, majoras Popeliučka, vyr. leit. Pupkys, generalio štabo generolas Radas-Zenkavičius, majoras Ružancovas, kapitonas Steponaitis, leitenantas Talliat-Kalpša, profesorius d-ras Simkus, d-ras J. Sliupas, kapitonas Urbšys, profesorius Vabalas-Gudaitis ir kt.

1922 metais iš spaudos išeis 6 knygos, po 160 puslapių kiekviena.

Priimama prenumerata: 3 knygoms — 80 auks., 6 knygoms — 150 auks.

Išspausdinus knygų kaina bus padidinta.

Adresas: K. A. M. Karo Mokslo Skyrius. «Mūsų Žinynas». Laisvės Alėja 12 Nr. Kaunas.

SKAITYKITE „KARI“!

Visi kariai, kas nori sekti mūsų valstybinį gyvenimą, kas nori gauti paskutinių naujausių žinių iš karo mokslų, turi skaityti „KARI“.

„KARYS“ nuolatos savo turinį tobulindamas ateinančiais metais duos savo skaitytojams:

1) Specialių karo žinių, kad geriau paruoštų karius sunkiam krašto gynimo darbui.

2) Plačiai teiks įvairių mokslo žinių, mokslo naujienų. Viskas bus stengiamasi kuoprieinamiausiai rašyti.

3) Mūsų kariai nors ir kiekvienoje dalyje turi savo gydytojus, bet įvairių priežasčių dėliai ne visuomet gauna platesnių paaiškinimų, kaip lengviau sveikata išlaikyti. Todėl bus periodinai rašoma iš kasdienio gyvenimo igienos.

4) Kaip lig šiolei, taip ir toliau bus teikiama visiems kariams įvairių kaip tarnybinių taip ir kitokių patarimų

ir 5) Bus kiekviename numeryje dedama pasiskaityti vaizdelių, apysakų, eilėraščių ir t. t.

«KARIO» atsk. num. kaina 1 auks. 50 sk. Adresas: Kaunas, Laisvės Al. 12 Nr.